

§ 334

Lausunto Eduskunnan oikeusasiamiehelle kantelusta Helsingin kaupungin hallintosäännön kaksikielisyysmääräyksistä

HEL 2020-002423 T 03 01 02

EOAK/4587/2019

Päätös

Kaupunginhallitus antoi Eduskunnan oikeusasiamiehelle seuraavan lausunnon ja selvityksen:

Kaupunginhallitus katsoo Helsingin kaupungin hallintosäännön kaksikielisyysmääräysten olevan kielilain (423/2003) mukaisia sekä kaupungin huolehtivan kunnan asukkaiden tiedonsaantitarpeista ja turvaavan luottamushenkilöiden mahdollisuuden täyttää tehtävänsä lain 29.1 §:ssä tarkoitetulla tavalla.

Hallintosäännön määräykset

Helsingin kaupungin hallintosäännön 25 luvun 1 §:n 1 momentin mukaan kaupungin hallinto on järjestettävä niin, että asukkaita pystytään palvelemaan heidän omalla kielellään, suomen tai ruotsin kielellä, kaikilla kaupungin tehtäväalueilla ja että muutoinkin kielelliset oikeudet turvataan.

Luvun 3 §:n 2 momentin mukaan muun toimielimen kuin kaupunginvaltuuston kokouskutsu ja esityslista laaditaan suomenkielisinä lukuun ottamatta kasvatus- ja koulutuslautakunnan ruotsinkielistä jaostoa ja sen alaisia johtokuntia, joissa kokouskutsu ja esityslista laaditaan ruotsinkielisinä.

Luvun 4 §:n 2 momentin mukaan muun toimielimen kuin kaupunginvaltuuston pöytäkirjakieli on suomen kieli lukuun ottamatta kasvatus- ja koulutuslautakunnan ruotsinkielistä jaostoa ja sen alaisia johtokuntia, joiden pöytäkirjakieli on ruotsin kieli.

Kielilaki

Kielilaki on kokonaisuus, jonka tarkoituksena on turvata perustuslaissa säädetty jokaisen oikeus käyttää viranomaisessa omaa kieltään, joko suomea tai ruotsia (2.1 §).

Lain 23 §:n mukaan viranomaisen tulee toiminnassaan omaaloitteisesti huolehtia siitä, että yksityishenkilön kielelliset oikeudet toteutuvat käytännössä. Kaksikielisen viranomaisen tulee palvella yleisöä

suomeksi ja ruotsiksi. Viranomaisen tulee sekä palvelussaan että muussa toiminnassaan osoittaa yleisölle käyttävänsä molempia kieliä.

Lain 29 §:n mukaan kaksikielisen kunnan muiden toimielinten kuin valtuuston kokouskutsujen ja pöytäkirjojen kielestä päättää kunta ottaen huomioon sen, että luottamushenkilöiden mahdollisuus täyttää tehtävänsä turvataan ja että kunnan asukkaiden tiedonsaantitarpeesta huolehditaan.

Kunta voi näin ollen itsenäisesti päättää kokouskutsujen ja pöytäkirjojen kielestä, jos luottamushenkilöiden mahdollisuudesta täyttää tehtävänsä ja kunnan asukkaiden tiedonsaantitarpeista huolehditaan muulla tavoin kuin kokousaineistojen saattamisella molemmille kielille.

Luottamushenkilöiden mahdollisuus täyttää tehtävänsä

Luottamushenkilöiden mahdollisuudet täyttää tehtävänsä on turvattu.

Tiedossa ei ole tilanteita, joissa luottamushenkilö olisi ilmoittanut hankaluuksista hoitaa tehtävänsä kielellisistä syistä. Myöskään kielilain 28 §:ssä tarkoitettua kokouksenaikaista tulkkauksista ei ole tarvittu. Kaupunki on tarvittaessa varautunut käänös- ja tulkkaukspalveluiden järjestämiseen.

Kunnan asukkaiden tiedonsaantitarpeista huolehtiminen

Kaikkien toimielinten kaikkien aineistojen tuottaminen molemmilla kielillä olisi merkittäviä resursseja vaativa toimenpide. Kääntäminen ei todennäköisesti olisi tarkoituksenmukaista suhteessa kuntalaisten tiedonsaantitarpeeseen.

Ongelmia tiedonsaantitarpeen toteuttamisessa ei ole noussut aiemmin esiin. Helsingin kaupungin toimielinten kielellinen rakenne on ollut vastaava jo erittäin pitkään. Vastaavalla tavalla toimielinten ja pöytäkirjojen kielisyys on järjestetty muissa suurissa kaksikielisissä kunnissa, Espoossa, Vantaalla ja Turussa. Päätöstiedottaminen tehdään muuallakin niin ikään valtaosin suomeksi, joitain tiedotteita merkittävimmistä päätöksistä on myös ruotsiksi.

Helsingin kaupungin viestinnän ohjeiden (pormestari 10.6.2019, 119 §) mukaan kaupungin ulospäin suuntautuvassa viestinnässä tulee ottaa tasapuolisesti huomioon suomen- ja ruotsinkielisen väestön tarpeet. Yleisölle tarkoitettut tiedotteet ja esitteet julkaistaan molemmilla virallisillä kielillä. Myös muussa tiedottamisessa, esimerkiksi medialle tarkoitetuissa tiedotteissa, on huolehdittava sekä suomen- että ruotsinkielisen väestön tiedonsaantitarpeista. Oleellinen tieto on annettava molemmilla kielillä samanaikaisesti.

Viranomaisten laatimien selvitysten, päätösten tai muiden vastaavien tekstien julkaiseminen ei velvoita kääntämään niitä sellaisinaan. Oleellisen tiedon antamisella ei välttämättä tarkoiteta sitä, että kaikki on julkaistava samassa laajuudessa. Hyvä yhteenveto voi olla riittävä toisella kielellä. Tiedon on oltava riittävää mahdollistamaan molempien kieliryhmien osallistuminen ja vaikuttaminen. Tärkeää on kertoa esimerkiksi hankkeen keskeinen sisältö, aikataulu ja vastuutahot sekä yhteydenototiedot.

Käyttäjäkyselyjen ja palautejärjestelmien tulee toimia molemmilla kielillä. Myös sosiaalisen median kanavilla kysymyksiin vastataan kysyjän kielellä suomeksi tai ruotsiksi (tarvittaessa myös englanniksi). Palveluviestinnässä huomioidaan ruotsinkielisten aineistojen riittävä tarjonta. Päätöksenteko-sivustot julkaistaan suomen- ja ruotsinkielisinä.

Käytännössä viestinnän kielisyys riippuu merkittävästi kyseessä olevasta asiasta. Selvää on, että keskeisistä toimielinten päätöksenteossa olevista ja olleista, kaupungin kehitykseen ja sen asukkaisiin merkittävällä tavalla vaikuttavista asioista viestitään ja uutisoidaan, myös ennakkoivasti, molemmilla kielillä. Kaikista toimielinten käsittelemistä asioista ei kuitenkaan uutisoida. Merkittävimpiä asioita käsittelevästä kaupunginhallituksesta tehdään enemmän ruotsinkielistä päätösviestintää kuin lautakunnista.

Merkittävällä tavalla kuntalaisten tiedonsaantia tehdyistä päätöksistä ja vireillä olevista asioista tukevat erilaiset verkkosivustot kahdella kielellä, varsinaisten kaupungin hel.fi-sivustojen lisäksi muun muassa kaupunkiympäristön alueella uuttahelsinki.fi. Lisäksi kaupungin organisaatiossa työskentelevät asukkaiden ja kaupungin eri organisaatioiden välisinä linkkeinä stadiluotsit, jotka palvelevat asukkaita askarruttavissa kysymyksissä kahdella kielellä.

Kaupungin toimialoilla päätösviestintä hoidetaan vain toimielimen kielellä. Sosiaali- ja terveystoimialalla lautakunnan käsitellessä ruotsinkielisten palvelujen raporttia raportti on liitteenä myös ruotsiksi ja lautakunnan ennakkotiedote tehdään ruotsiksi. Muista päätöksistä asiakkaalle toimitetaan käänнос, jos sitä pyydetään. Kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla, jossa toimitaan kieliryhmiin jakautuneena, mediatiedotteet tehdään pääsääntöisesti sekä suomeksi että ruotsiksi, jos aihe on sama molemmille kieliryhmille.

Kantelun pohjana on ollut Helsingin kaupungin kaupunkiympäristön toimialan kieltäytyminen hallintosäännön kaksikielisyyismääräyksiin vedoten antamasta kaupunkiympäristölautakunnan pöytäkirjan asiakohdan käänноstä kantelijalle, koska tämä ei ollut asianosainen, vaan pyysi päätöstä kunnan jäsenenä. Kaupunginhallitus toteaa, että ohjeistusta

tarkennetaan, jotta kaikilla toimialoilla on riittävät palvelut tietojen antamiseksi pyynnöstä päätöksistä myös ruotsiksi myös kunnan asukkaille.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Antti Peltonen, hallintopäällikkö, puhelin: 310 36018
antti.peltonen(a)hel.fi

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Otteet

Ote

Eduskunnan oikeusasiamies

Lausuntoehdotus

Lausunto on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Eduskunnan oikeusasiamies on 26.2.2020 saapuneella selvitys- ja lausuntopyynnöllä pyytänyt kaupungin selvitystä ja lausuntoa hallintosäännön kaksikielisyysmääräyksiä koskevan kantelun johdosta.

Kantelussa väitetään, että hallintosäännön kaksikielisyysmääräyksistä erityisesti pöytäkirjakieltä koskeva määräys on lainvastainen, koska kaupunki määrättyään hallintosäännössä, että muut toimielimet kuin kaupunginvaltuusto ovat yksikielisiä, ei huolehdi kielilaisilla tarkoitetulla tavalla kunnan asukkaiden tiedonsaantitarpeista tai turvaa luottamushenkilöiden mahdollisuuden täyttää tehtävänsä kielilain 29.1 §:ssä tarkoitetulla tavalla toisella kansalliskielellä.

Lausunto ja selvitys on valmisteltu kaupunginkanslian hallinto-osaston ja viestintäosaston yhteistyönä.

Kuntalain 39 §:n ja hallintosäännön 19 luvun 5.1 §:n mukaan kaupunginhallitus käyttää kaupungin puhevaltaa ja antaa kaupungin lausunnot ulkopuolisille.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

01.06.2020

Asia/13

Antti Peltonen, hallintopäällikkö, puhelin: 310 36018
antti.peltonen(a)hel.fi

Oheismateriaali

- 1 Selvitys- ja lausuntopyyntö 25.2.2020
- 2 Selvitys- ja lausuntopyyntö 25.2.2020, liite 4, kantelu

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Otteet

Ote
Eduskunnan oikeusasiamies